

الگوی اجرای خط مشی عمومی مبتنی بر ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی

سکینه اشرفی^۱ - علیرضا معطوفی*^۲ - علی فرهادی^۳ - مجتبی طبری^۴

چکیده

زمینه: مفهوم مسئولیت اجتماعی در کلیه لایه‌های سازمانی دولتی و خصوصی نفوذ پیدا نموده و مبنایی برای اجرای بهینه امور مبتنی بر وظایف اجتماعی است.

هدف: هدف از انجام پژوهش حاضر، ارائه الگوی اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر ابعاد مسئولیت‌پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی است.

روش شناسی: پژوهش حاضر از منظر روش تحقیق از نوع استقرایی و از منظر هدف، بنیادی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، تحقیقی توصیفی و از نوع همبستگی و به لحاظ نحوه پردازش داده‌ها (کیفی) محسوب می‌گردد. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان دانشگاه علوم پزشکی بودند که تعداد ۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند و با رویکرد گلوله برفی تا رسیدن به اشباع نظری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و مبتنی بر رویکرد داده بنیاد بود. پایایی و روایی پرسشنامه توسط تکنیک دلفی و پایایی سؤالات پرسشنامه توسط ضریب آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ برآورد شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار MAXQDA11 استفاده شد.

یافته‌ها: پژوهش حاضر از منظر روش تحقیق از نوع استقرایی و از منظر هدف، بنیادی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، تحقیقی توصیفی و از نوع همبستگی و به لحاظ نحوه پردازش داده‌ها (کیفی) محسوب می‌گردد. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان دانشگاه علوم پزشکی بودند که تعداد ۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند و با رویکرد گلوله برفی تا رسیدن به اشباع نظری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و مبتنی بر رویکرد داده بنیاد بود. پایایی و روایی پرسشنامه توسط تکنیک دلفی و پایایی سؤالات پرسشنامه توسط ضریب آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ برآورد شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار MAXQDA11 استفاده شد.

نتیجه گیری: بر این اساس نتایج پژوهش، می‌توان گفت که با توجه به مفاهیم ارائه شده در الگوی پارادایمی تحقیق حاضر می‌توان روند اجرای خط مشی عمومی در دانشگاه‌های علوم پزشکی را براساس مفهوم مسئولیت پذیری اجتماعی ارتقا بخشید.

واژگان کلیدی: مسئولیت پذیری، اجرای خط مشی، مسئولیت پذیری اجتماعی.

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت دولتی گرایش تصمیم‌گیری و خط‌مشی گذاری عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان، گرگان، ایران - S.ashrafish23@gmail.com

^۲ دانشیار گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرگان، گرگان، ایران. (نویسنده مسئول) - alirezamaetooft@gmail.com

^۳ استادیار گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان، گرگان، ایران - afarhadi19@yahoo.com

^۴ دانشیار گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائم شهر، قائم شهر، ایران - mo_tabari@yahoo.com

مقدمه

امروزه مفهوم مسئولیت اجتماعی به سرعت رشد کرده و نظر به لزوم توجه آن به عنوان یکی از شاخص‌های مهم و حیاتی برای کشورها مفهومی آمیخته از رشته‌هایی چون خط مشی گذاری، جامعه‌شناسی، تجارت، مدیریت و حسابداری سازمان‌هاست و امروزه کمتر کتابی در حوزه مدیریت می‌توان یافت که به نحوی آشکار و یا تلویحی موضوع مسئولیت اجتماعی را در حوزه عام یعنی جامعه و در حوزه خاص یعنی سازمان‌ها بیان ننموده باشد. از طرفی مسئولیت اجتماعی برای سازمان‌ها مهم تلقی می‌شود و گروه‌هایی نیز وجود دارند که از اقدامات و کنش‌های سازمان تأثیر می‌پذیرند و دارای منافع مشروعی از سازمان‌اند. از جمله این گروه‌ها می‌توان به مشتریان، تأمین کنندگان مواد اولیه، دولت و جامعه اشاره کرد.

باید به این مسئله توجه داشت که مسئولیت سازمان‌ها نسبت به جامعه و عامه مردم فراتر از ارائه خدمت و تهیه کالا است. سازمان‌ها باید این مسئولیت را حس کنند که مشکلات جامعه بخشی از مشکلات آنان به شمار می‌آید و باید نسبت به حل و فصل آنها همت گمارند و بخشی از امکانات مالی و انسانی خود را در این راه به کار گیرند (خلعتبری و همکاران، ۱۴۰۲). موارد متعددی گویای این واقعیت است که اگر سازمان‌ها مهار گسیخته به سوی اهداف خود یکه‌تازی کنند، جامعه و مصالح آن را زیر پا خواهند نهاد و خیر عامه فدای منفعت سازمان خواهد شد. از آنجایی که نحوه رفتار و عملکرد سازمان‌ها ریشه در خط‌مشی‌های تدوین شده و نحوه اجرای آن در سازمان و در قبال جامعه دارد، توجه به مقوله مسئولیت‌پذیری اجتماعی در اجرای خط‌مشی‌های سازمانی می‌تواند مد نظر باشد. با محور بودن بحث مسئولیت‌پذیری اجتماعی در سازمان‌های امروزی و با توجه به آن که اجرای خط‌مشی عمومی به عنوان ابزاری در جهت رسیدن به اهداف سازمان‌ها مطرح می‌باشد، در این پژوهش محقق درصدد است تا الگوی مناسب اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی را

تبیین نماید. سازمان‌هایی که وظایف اجتماعی خود را انجام می‌دهند و آثار مسئولیت اجتماعی و محیطی خود را می‌پذیرند می‌توانند منافع ویژه‌ای را در سازمان بدست آورند (برشد و همکاران، ۱۴۰۰). سازمان‌ها به عنوان حلقه‌های واسط بین فرد و جامعه، یکی از اجزای بنیادین پیکره اجتماعی بشر امروزی به شمار می‌آیند که به منظور بقا و ادامه فعالیت خود به جامعه نیازمندند، در این ارتباط سازمان‌های پیشرو توجه به ارائه خدمات نوین اجتماعی را در رأس فعالیت‌های مربوط به تحقیق و توسعه خود قرار داده‌اند (ترزونا و همکاران، ۲۰۱۸). پس سازمان‌ها باید حس مسئولیت‌پذیری، پاسخ‌گویی و توجه به حقوق اعضای جامعه را در قالب برنامه‌های راهبردی خود، مورد توجه قرار دهند و در عین حال که از سرمایه‌های زیستی - اجتماعی و علمی محیط پیرامون خود تغذیه می‌کنند در برنامه‌های راهبردی خود توجه ویژه‌ای به مقوله مسئولیت اجتماعی سازمانی و رعایت حقوق شهروندان داشته‌باشند (تانگ و همکاران، ۲۰۱۸). در واقع چگونگی استفاده از مسئولیت‌های اجتماعی در سازمان نشان ارتباط بین فعالیت‌ها آنان و عملکرد سازمان دارد که تا چه اندازه ارزش‌های ویژه سازمان را در نظر خواهند گرفت (رجبی فرجاد و قاسمی همدانی، ۱۳۹۲).

سؤال تحقیق

الگوی اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر ابعاد مسئولیت‌پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی چگونه است؟

اهداف تحقیق

هدف اصلی

ارائه الگوی اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی

اهداف فرعی

شناخت شرایط علی تأثیرگذار بر مدل خط‌مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی در دانشگاه علوم پزشکی.

روش کیفی و کمی انجام شده است. نتایج تحلیل داده‌ها براساس مراحل سه گانه کدگذاری، نشان داد از تعداد ۱۳۵ مفاهیم متناظر، تعداد ۲۷ خرده مقوله که ارتباط مفهومی با یکدیگر دارند استخراج شده است. نتایج حاصل از مدلسازی معادله ساختاری نشان داده که همه مؤلفه‌های کیفی استخراج شده اثر مستقیم و معناداری بر اجرای موفق خط مشی زیست محیطی کشور دارند.

باقرنژاد و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به شناسایی عوامل موثر بر اجرای موفق خط مشی حمایت از شرکتها و مؤسسات دانش بنیان و تجاریسازی نوآوری و اختراعات پرداختند. پژوهش حاضر به منظور شناسایی عوامل مؤثر در اجرای موفق خط مشی «حمایت از شرکتها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری و اختراعات»، مصوب مجلس شورای اسلامی انجام شده است. از اینرو، ضمن شناسایی عوامل مؤثر، میزان اهمیت و عملکرد هر یک از آن عوامل در اجرای موفق خط مشی مذکور مورد توجه و تاکید قرار گرفته است. با استفاده از فن آنتروپی شانون، آزمون تی و ماتریس اهمیت عملکرد داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است که بر این اساس، ۲۰ متغیر نظیر: منابع کافی، زمان کافی بیان اهداف و... هم از بعد اهمیت و هم از بعد عملکرد در وضعیت مناسبی برای استمرار قرار داشته و ۱۸ متغیر نظیر: منطقی بودن قوانین، اعمال کنترل اداری کامل، تعیین مراحل دقیق اجراء و... از بعد اهمیت در سطح بالایی قرار داشته و لیکن از بعد عملکرد در وضعیت مناسبی قرار نداشته‌اند و مستلزم ارتقای وضعیت عملکردی آنها، توسط خط مشی گذاران و مجریان مربوطه بوده‌اند.

حاجی پور و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به طراحی الگوی آسیب شناسی اجرای خط مشی عمومی در ایران پرداختند. مزیت پژوهش حاضر در مقایسه با پژوهش‌های مطرح شده در مورد آسیب‌های اجرای خط مشی عمومی آن است که الگوی ارائه شده، جامع و مبتنی بر عمل است که همزمان به اغلب مؤلفه‌های مؤثر در اجرای ناموفق خط مشی عمومی توجه کرده است همچنین تصویر کاملی از

شناخت شرایط زمینه‌ای تاثیرگذار بر مدل خط مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه علوم پزشکی.

شناخت راهبردهای تاثیرگذار بر مدل خط مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه علوم پزشکی.

شناخت عوامل مداخله‌گر تاثیرگذار بر مدل خط مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه علوم پزشکی.

شناخت پیامدهای مدل خط مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه علوم پزشکی.

شرفی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی رابطه بین عوامل مرتبط، با میزان اجرای خط مشی‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی در ایران با توجه به نقش میانجی مسئولیت پذیری اجتماعی پرداختند. این پژوهش به منظور بررسی رابطه بین عوامل مرتبط با میزان اجرای خط مشی‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی با توجه به نقش میانجی مسئولیت پذیری اجتماعی در ایران صورت گرفته است. نتایج تحقیق نشان داد میان مؤلفه‌های عوامل مرتبط (فنی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، عوامل ناشی از خط مشی گذاری، عوامل ساختاری) با مسئولیت پذیری اجتماعی رابطه معنی دار (از نوع مستقیم) وجود دارد. و رابطه میان عوامل فنی و مسئولیت پذیری اجتماعی از شدت بیشتری برخوردار است. و بین مسئولیت پذیری اجتماعی و میزان اجرای خط مشی‌های شبکه‌های اجتماعی و بین مؤلفه‌های عوامل مرتبط با میزان اجرای خط مشی‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی رابطه معنی دار (از نوع مستقیم) وجود دارد.

ممیوند و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی و ارائه الگوی اجرای خط مشی گذاری زیست محیطی با استفاده از نظریه داده مبنا پرداختند. هدف مقاله حاضر بررسی و ارائه الگوی اجرای خط مشی گذاری زیست محیطی با استفاده از نظریه داده مبنا در ایران است که به

ایالت گجرات، رسیدن به توسعه‌ی اجتماعی بود (تانگ و همکاران، ۲۰۱۸).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کیفی - کمی بوده و جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی، استراتژیست‌ها و مدیران دانشگاه علوم پزشکی بودند که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. در این مطالعه از ۲۰ نفر افراد خبره تعداد ۱۵ نفر به مرور برای مصاحبه انتخاب شدند. از مصاحبه سیزدهم به بعد، تکرار در اطلاعات دریافتی مشاهده گردید. اما برای اطمینان تا مصاحبه ۲۰ ادامه یافت. در ابتدای مصاحبه، ضمن توضیح در خصوص موضوع پژوهش و بعد رفتاری مورد تأکید در پژوهش مصاحبه آغاز شد و سپس در صورت موافقت مشارکت‌کننده ضبط صدا انجام گرفت و در غیر این صورت تنها با یادداشت برداری به گردآوری داده‌ها اقدام شد. مصاحبه با طرح سؤال «نظر و عقیده شما در خصوص اهداف...» آغاز شد (مصاحبه باز) و باقی پرسش‌ها بر اساس پاسخ‌های مصاحبه‌شونده طرح گردید و مدت زمان هر مصاحبه از ۲۵ دقیقه تا ۱۰۰ دقیقه به طول انجامید. همچنین جهت مدیریت داده‌های کیفی از نرم افزار آماری Maxqda استفاده شد.

سؤالات مصاحبه با خبرگان

سؤالات مصاحبه به گونه‌ای در جلسه مصاحبه مطرح شده‌اند که از نظر پویایی به ارتقاء یک تعامل مثبت و مؤثر منجر گردند. در این بخش به تشریح سؤالاتی که از خبرگان پرسیده شد:

جدول ۱. سؤالات مطرح شده در بخش مصاحبه

- ❖ چه عواملی بر در اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی تاثیرگذار است؟
- ❖ مسئولیت پذیری اجتماعی در بخش اجرای خط‌مشی چه شرایطی را ایجاد می‌کند؟
- ❖ کدام خط‌مشی‌ها اساساً در علوم پزشکی بدون توجه به مسئولیت اجتماعی تدوین شده است؟؟
- ❖ مسئولیت پذیری اجتماعی با ادغام در فرآیند اجرای خط‌مشی چه پیامدهایی در علوم پزشکی دارد؟

چالش‌های فضای خط‌مشی گذاری عمومی، چالش‌های فضای عمومی خط‌مشی و چالش‌های فضای اجرای خط‌مشی عمومی را ترسیم و در نهایت پیامدهای اجرای ناموفق آن را ارائه نموده است.

استیورر (۲۰۱۰) به بررسی نقش دولت‌ها در مسئولیت پذیری اجتماعی و ارزیابی خط‌مشی گذاری عمومی پرداخت. مسئولیت اجتماعی شرکتی (CSR) با هدف بهبود ادغام نگرانی‌های اجتماعی و زیست محیطی در رویه‌های تجاری به طور داوطلبانه مد نظر دولت‌هاست. مسئولیت پذیری اجتماعی در سازمان‌ها با تکیه بر ابعاد قانونی، اقتصادی، اطلاعاتی، مشارکتی و ترکیبی و تلفیق آن با افزایش آگاهی، بهبود شفافیت، ترویج سرمایه گذاری مسئولیت اجتماعی و رهبری می‌تواند منجر به نتایج مثبتی در زمینه خط‌مشی گذاری عمومی داشته باشد. در این پژوهش بیان شد که تلفیق ایده‌های مسئولیت پذیری اجتماعی و دیدگاه‌های مبتنی بر محیط زیست و جامعه تأثیر مثبتی بر دیدگاه عمومی نسبت به روند خط‌مشی گذاری دارد.

آلبرادو و همکاران (۲۰۰۷) پژوهشی با عنوان «خط‌مشی‌های عمومی در مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و نقش دولت‌ها در اروپا» انجام دادند که هدف اصلی این پژوهش تحلیل سیاست‌گذاری‌های متفاوت اتحادیه اروپا در ارتقاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها می‌باشد. همچنین تعیین و طراحی خط‌مشی‌هایی که در ارتقاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌های اروپایی کمک کننده باشد. و در نهایت نتیجه گیری می‌کند که دولت‌ها در ایجاد نقطه بهینه بین تجارت، محیط و اجتماع نقش مهمی دارند (حریری و همکاران، ۲۰۱۴).

بهاوی (۲۰۰۶) پژوهشی با عنوان تجربه‌های نقش دولت در افزایش مشوق‌های مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در بخش خصوصی انجام داده که در آن مسائلی از قبیل: تمرکز به نقش بیشتر دولت در حوزه مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، نقش بیشتر دولت در ارتقاء مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها در

در پژوهش کنونی برای محاسبه پایایی باز آزمون از بین مصاحبه‌های انجام‌گرفته، تعداد ۳ مصاحبه انتخاب شده و هر کدام دو بار در یک فاصله زمانی ده‌روزه کدگذاری شده‌اند. نتایج حاصل از این کدگذاری‌ها در جدول ۲ آمده است. ذکر این نکته ضروری است که تعداد توافقات به صورت کدهای جفتی است. به‌عنوان مثال در جدول ذیل تعداد توافقات مصاحبه B2، ۲۵ جفت و یا به‌عبارت‌دیگر ۵۰ کد است.

جدول ۲. محاسبه پایایی بازآزمون

ردیف	شماره مصاحبه شونده	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی باز آزمون (درصد)
۱	M	۶۲	۲۵	۱۲	۸۰
۲	B	۴۴	۱۸	۸	۸۱
۳	C	۴۲	۱۶	۵	۷۶
کل		۱۴۸	۵۹	۲۵	۷۹

مطابق جدول فوق، یافته‌های مربوط به پایایی باز آزمون نشان می‌دهد نتیجه با استفاده از فرمول ذکرشده برابر ۷۹ درصد است و از آنجائی که پایایی بالای ۶۰ درصد قابل قبول است می‌توان نتیجه گرفت که کدگذاری‌های انجام‌گرفته از پایایی مناسبی برخوردار است.

ضرایب آلفای کرونباخ^۱: مقدار این ضریب نیز بین صفر تا ۱ متغیر است که مقادیر بالاتر از ۰/۷ پذیرفته شده و مقادیر کمتر از ۰/۶۰ نامطلوب ارزیابی می‌شود. لازم به ذکر است در مورد متغیرهایی که تعداد سؤالات آنها اندک باشد، مقدار ۰/۶ به عنوان سرحد ضریب آلفای کرونباخ معرفی شده است.

جدول ۳. آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی

عنوان	ضرایب آلفای کرونباخ	ضریب پایایی ترکیبی
هدفگذاری عمیق به لحاظ عملی بودن	۰/۷۳۳	۰/۸۰۹
نظام ارزیابی عملکرد	۰/۷۱۲	۰/۷۶۶
هماهنگی بین مجریان و خط مشی‌گذاران	۰/۷۴۳	۰/۸۸۲

- ❖ چه شرایطی باید وجود داشته باشد تا اجرای خط-مشی‌گذاری عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی اتفاق بیفتد؟
- ❖ وجود چه عواملی در اجرای خط مشی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی به عنوان یک مانع عمل می‌کند؟
- ❖ چه راهبردهایی در اجرای خط‌مشی‌گذاری عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌توان اعمال نمود؟
- ❖ پیامدهای اجرای خط‌مشی‌گذاری عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کدامند؟

روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌های پژوهش

تعیین تعمیم پذیری، اعتبار و پایایی یافته‌های مصاحبه، مرحله ششم فرایند مصاحبه را تشکیل می‌دهد. اعتبار به همسانی نتایج حاصل از مصاحبه و پایایی به توانش مصاحبه در سنجش اهداف مورد نظر اطلاق می‌گردد. در علوم انسانی مدرن به سه مفهوم تعمیم پذیری، روایی و پایایی، اصطلاح تثلیث اطلاق می‌گردد.

پایایی (قابلیت اعتماد) مصاحبه

در پژوهش کنونی از پایایی باز آزمون برای محاسبه پایایی مصاحبه‌های انجام‌گرفته استفاده شد. برای پایایی باز آزمون از میان مصاحبه‌های انجام‌گرفته چند مصاحبه به‌عنوان نمونه انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها در یک فاصله زمانی کوتاه و مشخص دو بار کدگذاری شدند. سپس کدهای مشخص‌شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه‌ها باهم مقایسه شدند. روش باز آزمایی برای ارزیابی ثبات کدگذاری پژوهشگر به کار رفت. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی باهم مشابه هستند با عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان عدم توافق مشخص شدند. روش محاسبه پایایی بین کدگذاری‌های انجام‌گرفته توسط محقق در دو فاصله زمانی بدین ترتیب است:

$$\text{درصد پایایی} = \frac{\text{تعداد توافقات} \times 100}{\text{تعداد کل کدها}}$$

¹ Cronbach's alpha

است که در سطحی گسترده به تبیین فرآیند، کنش یا کنش متقابل موضوعی با هویت شخصی می‌پردازد. از آنجا که فرایند رخداد تدوین الگوی اجرای خط مشی گذاری عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی مطلوب این پژوهش است، راهبرد نظریه داده بنیاد با این مطلوب سازگاری دارد. ما در این پژوهش از طرح نظام‌مند راهبرد مزبور استفاده کرده‌ایم که خردمایه‌گزینش آن روش‌مندی در بهره‌گیری از دیدگاه‌های مشارکت‌کنندگان و نیز اختتام آن به مجموعه‌ای از قضایاست.

روش داده بنیاد به دو شیوه: الف) گلیزر (۱۹۶۵) یا کلاسیک، ب) روش گلیزر و اشتراوس (۱۹۹۷) انجام می‌شود. در روش دوم، دو بخش کدگذاری محوری و پارادایم کدگذاری به روش اول افزوده شده است. اشتراوس و کوربین (۱۹۹۸) و لی (۲۰۰۱) معتقدند حضور این دو مرحله می‌تواند دانش فزاینده‌ای درباره روابط ارائه نماید. لذا این پژوهش از روش دوم استفاده می‌نماید. در این پژوهش به کمک روش گلوله برفی (ارجاع زنجیره‌ای) افراد خبره انتخاب می‌شوند.

گفت و گو و مصاحبه‌های ساختار نیافته از ابزارهای شروع بکار این رویکرد به شمار می‌رود. داده‌های مورد استفاده در این روش، بسیار وابسته به مشاهدات پژوهش‌گر است.

بر این اساس، داده‌ها از طریق مصاحبه چهره به چهره با افراد خبره که شرایط جامعه آماری را داشته باشند، شروع می‌شود. نمونه‌گیری روش داده بنیاد نظری است؛ بنابراین تحلیل گر تا رسیدن به کفایت داده‌ها همچنان به مصاحبه با افراد می‌پردازد و زمانی به مصاحبه خاتمه می‌دهد که استدلال نماید، مصاحبه‌های بیشتر منجر به افزایش دانش او نمی‌شوند.

مصاحبه‌ها ماهیتی اکتشافی دارند و با مسأله پژوهش مطرح می‌شوند. به منظور غنای پژوهش، تلاش می‌گردد مصاحبه با افرادی که شخصاً موضوع پژوهش را تجربه نموده‌اند، سر لوحه کار قرار گیرد. پس از خاتمه اولین گفت و گو، فرایند کد گذاری آغاز می‌شود. در روش تئوری داده بنیاد از سه تکنیک:

الف) کد گذاری باز

ب) کد گذاری محوری

عنوان	ضرایب	ضریب پایایی ترکیبی
ارزشمند دیدن جامعه	۰/۷۱۹	۰/۷۹۱
همسویی با فرهنگ بومی	۰/۷۴۸	۰/۷۷۷
عوامل ارزشی و ایدئولوژیک	۰/۷۲۴	۰/۷۹۰
لوث انگاری مساله توجه به جامعه	۰/۷۳۹	۰/۷۸۱
کنش‌های شعارگونه مدیران اجرایی	۰/۷۶۷	۰/۸۰۳
هماهنگی واحدها	۰/۷۱۷	۰/۷۹۴
هماهنگی ستاد مرکزی	۰/۷۳۹	۰/۸۰۲
جهت‌گیری همسوی نهادی	۰/۷۵۷	۰/۸۲۲
فرهنگ سازی و آموزش	۰/۷۷۸	۰/۸۱۹
افزایش آگاهی عمومی	۰/۷۵۰	۰/۸۲۵
ائتلاف اجرایی	۰/۷۶۴	۰/۸۳۱
اجتماعی سازی قوانین	۰/۸۱۱	۰/۷۹۴
ترویج مسئولیت اجتماعی	۰/۷۹۲	۰/۸۵۳
همبستگی با محیط	۰/۷۲۰	۰/۸۱۷
بازنگری و اصلاح ضعف‌های قانونی	۰/۷۶۸	۰/۸۲۵
پیگردهای قانونی مؤثر	۰/۷۴۵	۰/۷۸۵
سازگاری خط مشی‌ها با ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی	۰/۷۵۳	۰/۷۹۴
شناخت نگرش‌ها و تمایلات و میزان پذیرش مجریان	۰/۷۰۶	۰/۷۷۲
نهادینه شدن مسئولیت‌های اجتماعی	۰/۷۰۴	۰/۷۹۳
تغییر نگرش و رفتار جامعه	۰/۷۰۹	۰/۷۸۸
رویکردهای پاسخگو محوری	۰/۷۱۲	۰/۷۹۰
اعتقاد و الزام به جامعه	۰/۸۰۵	۰/۸۳۳

نتایج حاصل از جدول فوق نشان می‌دهد که ضریب پایایی ترکیبی و ضرایب آلفای کرونباخ تمامی متغیرهای پژوهش از حاکی از تأیید پایایی مناسب مدل است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش، برای تجزیه و تحلیل داده‌های بدست آمده از مصاحبه‌ها، از تکنیک داده بنیاد استفاده شده است. این راهبرد روشی نظام مند و کیفی برای خلق نظریه‌ای

شد. قابل ذکر است مصاحبه اول در قالب ۹۶ کد اولیه سازماندهی شد:

جدول ۴. نکات کلیدی حاصله از کدگذاری باز توسط نرم

افزار MAXQDA

منبع	شاخص	ردیف
-F7-T2- C8 S1- b2- s3- -G5 C8 B1 E5-k3 S8	هدفگذاری عمیق به لحاظ عملی بودن نظام ارزیابی عملکرد هماهنگی بین مجریان و خط مشی گذاران	۱
K6-G6-G8- J1 G7 C7 A13	ارزشمند دیدن جامعه همسویی با فرهنگ بومی عوامل ارزشی و ایدئولوژیک	۲
A9-A6- B1 – F3 C3- H2- D7 – I1 – J3	لوث انگاری مساله توجه به جامعه کنش‌های شعارگونه مدیران اجرایی	۳
Q6- T11-S12- C13-H4-A9- A10- K7-L3- c17	هماهنگی واحدها هماهنگی ستاد مرکزی جهت گیری همسویی نهادی	۴
E9-O1-P5- E10-K4- k8- p4-p5- q3- q4- N8	فرهنگ سازی و آموزش افزایش آگاهی عمومی	۵
H5-B5 – F6- F5 - M1- E8- J3 I10- - I7	ائتلاف اجرایی اجتماعی سازی قوانین	۶
A3- B5-J7 D3- C7- G1- J5-H4-F4- J1	ترویج مسئولیت اجتماعی همبستگی با محیط	۷
A2-B2-C1-D1 – F2- E5- J4- G1- H5	بازنگری و اصلاح ضعف‌های قانونی پیگردهای قانونی مؤثر	۸

ج) کدگذاری انتخابی رونمایی می‌شود. در مرحله کدگذاری باز، مطالب خوانده می‌شود و کلمات، جمله‌ها و حتی خط یا پاراگرافی از متن مصاحبه، قابلیت شناسایی به عنوان کد را دارد. کدهای مورد نظر بر حسب اهمیت خود می‌تواند به اصلی یا فرعی دسته‌بندی شوند و تشکیل یک مقوله دهند پس از دسته‌بندی و کدگذاری باز به کدگذاری محوری وارد می‌شویم. در مرحله کدگذاری محوری، نظریه پرداز یک مقوله از کدگذاری باز را انتخاب می‌نماید و آن را در مرکز فرایند در حال بررسی قرار می‌دهد و سپس به ارتباطدهی آن با سایر مفاهیم می‌پردازد در این ارتباطدهی، با مقوله‌هایی مواجه می‌شویم که ویژگی‌های خاصی دارند، از جمله مقوله علی، مقوله اصلی (محوری)، مقوله مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها. در مرحله پایانی، کدگذاری انتخابی اتفاق می‌افتد که پژوهشگر به طور روش‌مند به ارتباط بین مقوله‌ها و نگارش نظریه می‌پردازد (دانایی فر و امامی، ۱۳۸۶: ۴۸).

همچنین نرم افزار مورد استفاده در پژوهش حاضر، MAXQDA11 بود.

رویه کدگذاری عملیاتی

در این قسمت فرآیند کدگذاری و استخراج مدل از داده‌های حاصل از مصاحبه تشریح می‌شود. با توجه به نوع تحقیق، تحلیل داده‌ها با استفاده از نظریه‌ی داده بنیاد صورت می‌گیرد. در جداولی که در پی ارائه می‌شود نحوه‌ی دستیابی به مقوله‌های تحقیق از طریق کدگذاری باز، کدگذاری ثانویه و طبقه‌ی فرعی، طبقه‌ی محوری مشخص شد. به همین منظور در ابتدا نمونه‌هایی از مصاحبه‌ها و نحوه‌ی کدگذاری آنها ارائه گردید. به دلیل مشخص بودن مسیر حرکت پژوهشگر از متن مصاحبه به طبقات بالاتر در روش نظریه پرداز باز، ابتدا نکات کلیدی مصاحبه با نفر اول و متن مصاحبه‌ای که کد اولیه از آن انتزاع شده است در قالب جدول، نمایش داده می‌شود و سپس تحلیل آن در قالب جداول بعدی خواهد آمد.

شکل گیری مفاهیم پژوهش در مصاحبه نخست (کدگذاری باز)

به منظور دسته بندی و کد گذاری، پس از تهیه مستندات حاصل شده از طریق مصاحبه، با استفاده از نرم افزار MAXQDA کار دسته بندی و کد گذاری باز آغاز

	کنش‌های شعارگونه مدیران اجرایی	منبع A5-B4-E1- D4- C1-D9	شاخص سازگاری خط مشی‌ها با ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی شناخت نگرش‌ها و تمایلات و میزان پذیرش مجریان	ردیف ۹
هماهنگی و هم راستایی نهادهی	هماهنگی واحدها هماهنگی ستاد مرکزی جهت گیری همسوی نهادهی			
توسعه دانش اجتماعی	فرهنگ سازی و آموزش افزایش آگاهی عمومی			
حمایت عمومی و مشارکت همگانی	ائتلاف اجرایی اجتماعی سازی قوانین	K5-N7- N2- Q7-C12-C18- C20- T4- S15- C19- J10- P2	نهادینه مسئولیت‌های اجتماعی تغییر نگرش و رفتار جامعه	۱۰
مدیریت اجتماعی	ترویج مسئولیت اجتماعی همبستگی با محیط			
الزامات قانونی	بازنگری و اصلاح ضعف‌های قانونی پیگردهای قانونی مؤثر	T3-S13-F10- M8-E6-C5- O5- R12-P6- N6	رویکردهای پاسخگو محوری اعتقاد و الزام به جامعه	۱۱
شناخت پیشینه فرهنگی	سازگاری خط مشی‌ها با ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی شناخت نگرش‌ها و تمایلات و میزان پذیرش مجریان			
اعتلای فرهنگ اجتماع محوری	نهادینه شدن مسئولیت‌های اجتماعی تغییر نگرش و رفتار جامعه			
ارزش مداری جامعه	رویکردهای پاسخگو محوری اعتقاد و الزام به جامعه			

شکل گیری مفاهیم پژوهش در مرحله دوم (کدگذاری محوری)

با بررسی و تحلیل مصاحبه اول، ۹۶ نکته کلیدی استخراج شد. با بررسی و تحلیل ۹۶ نکته کلیدی از مصاحبه اول و دوم، در مرحله بعدی توسط نرم افزار کیفی MAXQDA اقدام به کدگذاری محوری شد که بر اساس تشخیص میزان مشابهت و قرابت معنایی و با مشورت از اساتید، ۶ بُعد و ۱۱ شاخص دریافت شد. طبقات استخراج شده از این نکات کلیدی در جدول ۴، نشان داده شده است:

جدول ۵، شکل گیری طبقات پژوهش بر اساس کدگذاری محوری توسط نرم افزار MAXQDA

طبقات فرعی پژوهش	مفاهیم پژوهش
تدوین فکروانه	هدفگذاری عمیق به لحاظ عملی بودن نظام ارزیابی عملکرد هماهنگی بین مجریان و خط مشی گذاران
اولویت مسائل اجتماعی و همسویی ارزشی	ارززشمند دیدن جامعه همسویی با فرهنگ بومی عوامل ارزشی و ایدئولوژیک
سیاست‌های نمادین	لوث انگاری مساله توجه به جامعه

شکل گیری مفاهیم پژوهش در مرحله دوم (کدگذاری گزینشی)

نتایج کدهای مصاحبه نخست، در ۱۱ طبقه اصلی تجمیع و مفهوم سازی شده‌اند. سایر مصاحبه‌های انجام شده به ترتیبی که ذکر شد پیاده سازی و سپس تحلیل و در قالب جدول شماره (۵) ارائه شد.

طبقه اصلی	طبقه فرعی	مفهوم
		شناخت نگرش‌ها و تمایلات و میزان پذیرش مجریان
۴	اعتلای فرهنگ اجتماع محوری	نهادینه شدن مسئولیت‌های اجتماعی تغییر نگرش و رفتار جامعه
	ارزش مداری جامعه	رویکردهای پاسخگو محوری اعتقاد و الزام به جامعه

پس از تحلیل مفاهیم کل مصاحبه‌ها، این مفاهیم در قالب شش مقوله (مفاهیم انتزاعی‌تر) دسته بندی شد. این مقوله‌ها شامل:

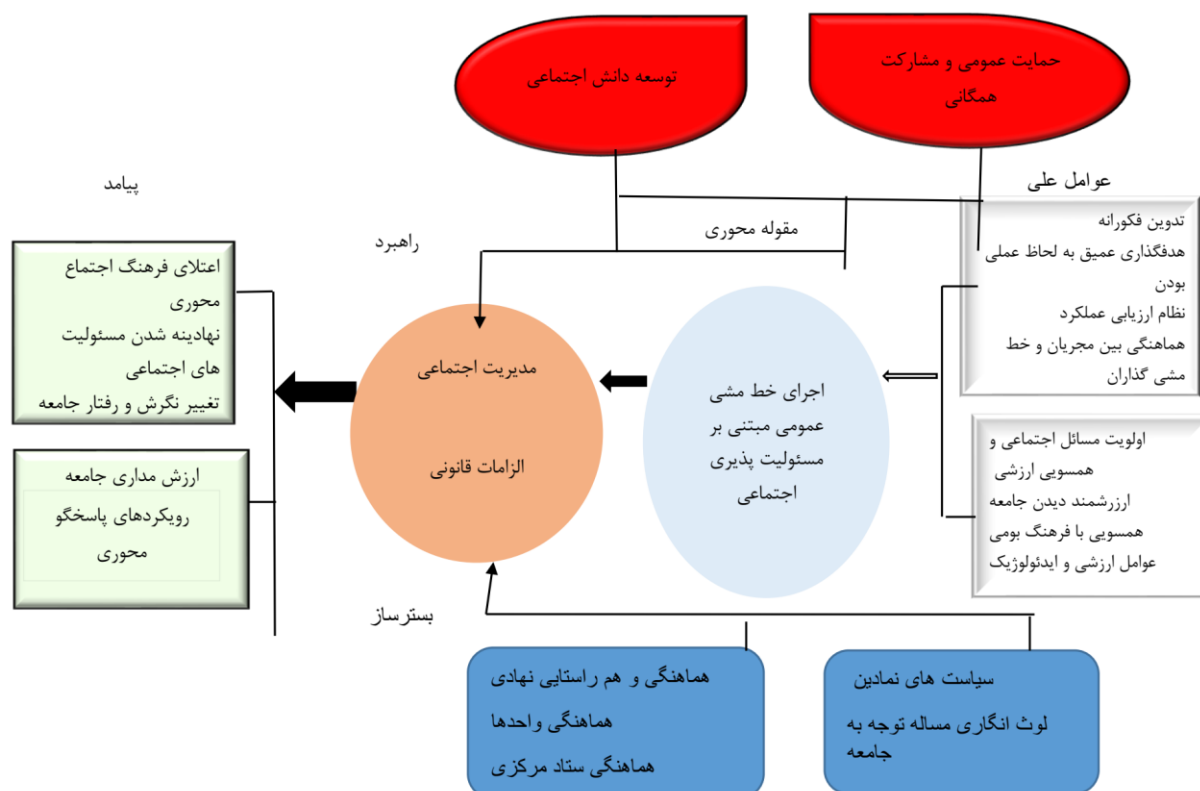
۱. عوامل علی (تدوین فکورانه و اولویت مسائل اجتماعی و همسویی ارزشی)
۲. مقوله محوری؛ (اجرای خط مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی)
۳. راهبرد (مدیریت اجتماعی و الزامات قانونی و شناخت پیشینه فرهنگی)
۴. عوامل مداخله‌گر (توسعه دانش اجتماعی و حمایت عمومی و مشارکت همگانی)
۵. عوامل بستر ساز (سیاست‌های نمادین و هماهنگی و هم راستایی نهادی)
۶. پیامد (اعتلای فرهنگ اجتماع محوری و ارزش مداری جامعه)

در این پژوهش با بررسی یافته‌ها مشخص شد که مقوله‌های فرعی از مطالعه هفتم به بعد تغییری جزئی داشته‌اند؛ ضمن اینکه پس از مطالعه دهم، مقوله فرعی تغییری نیافت و با ادامه مصاحبه‌ها، مقوله‌های اصلی، به خوبی به غنای لازم رسید. با توجه به غنی شدن مقوله‌های فرعی و اشباع مقوله‌های اصلی، می‌توان گفت که چارچوب مفهومی پژوهش به کفایت نظری رسیده است؛ بنابراین می‌توان الگوی مفهومی اجرای خط مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی برآمده از داده‌ها را ارائه کرد:

جدول ۶. شکل گیری طبقات پژوهش بر اساس مفاهیم رویکرد داده بنیاد

طبقه اصلی	طبقه فرعی	مفهوم
عوامل علی	تدوین فکورانه	هدفگذاری عمیق به لحاظ عملی بودن نظام ارزیابی عملکرد هماهنگی بین مجریان و خط مشی گذاران
	اولویت مسائل اجتماعی و همسویی ارزشی	ارزشمند دیدن جامعه همسویی با فرهنگ بومی عوامل ارزشی و ایدئولوژیک
بستر ساز	سیاست‌های نمادین	لوث انگاری مساله توجه به جامعه کنش‌های شعارگونه مدیران اجرایی
	هماهنگی و هم راستایی نهادی	هماهنگی واحدها هماهنگی ستاد مرکزی جهت گیری همسوی نهادی
مداخله‌گر	توسعه دانش اجتماعی	فرهنگ سازی و آموزش افزایش آگاهی عمومی
	حمایت عمومی و مشارکت همگانی	ائتلاف اجرایی اجتماعی سازی قوانین
راهبردها	مدیریت اجتماعی	ترویج مسئولیت اجتماعی همبستگی با محیط
	الزامات قانونی	بازنگری و اصلاح ضعف‌های قانونی پیگردهای قانونی مؤثر
	شناخت پیشینه فرهنگی	سازگاری خط مشی‌ها با ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی

عوامل مداخله‌گر



شکل ۱. طراحی الگوی اولیه پژوهش

- ۱) فراوانی پاسخ به هر گزینه در هر شاخص مشخص می‌شود.
- ۲) مجموع فراوانی هر گزینه در وزن آن ضرب می‌شود.
- ۳) مجموع حاصل ضرب‌ها با هم جمع می‌شوند.
- ۴) عدد بدست آمده بر تعداد افراد پاسخ دهنده تقسیم و میانگین وزنی حاصل می‌شود که امتیاز آن شاخص محسوب می‌گردد.
- جدول (۶) نحوه محاسبه میانگین وزنی شاخص (سنجه) پرسشنامه دلفی را که برای اندازه‌گیری متغیر «شناخت پیشینه فرهنگی» است، بصورت نمونه نشان می‌دهد.

سنجش روایی و تأیید خبرگان با تکنیک دلفی در این پژوهش از روش پیشرفته دلفی استفاده شد که بر خلاف روش سنتی دلفی که هدف اجماع است، در روش پیشرفته هدف تجزیه و تحلیل کامل با استفاده از یک گروه بزرگ متشکل از خبرگان است. در پژوهش حاضر تعداد ۱۶ نفر از خبرگان تجربی و فلسفی که در بخش کیفی نیز با آنها نظرسنجی به عمل آمده بود، تکنیک دلفی اجرا شد. سنجش دلفی در ابعاد و متغیرهای این تحقیق با استفاده از پرسشنامه برای هر متغیر در مقیاس لیکرت OIL و طیف ۹ درجه‌ای در یک گروه ۱۶ نفره از خبرگان انجام پذیرفت که طی ۲ مرحله اجرا شده و سپس تحلیل و در نهایت پرسشنامه اصلی پژوهش استخراج گردید.

جدول ۷. نحوه محاسبه میانگین وزنی شاخص

وزنی میانگین شاخص	وزن کلی شاخص	فراوانی گزینه‌ها									تعداد افراد پاسخ دهنده	شاخص (عوامل علی)
		۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹		
۶/۷۵	۴۸+۲۸+۳۲	۰	۰	۰	۰	۰	۸	۴	۴	۰	۱۶	شناخت پیشینه فرهنگی

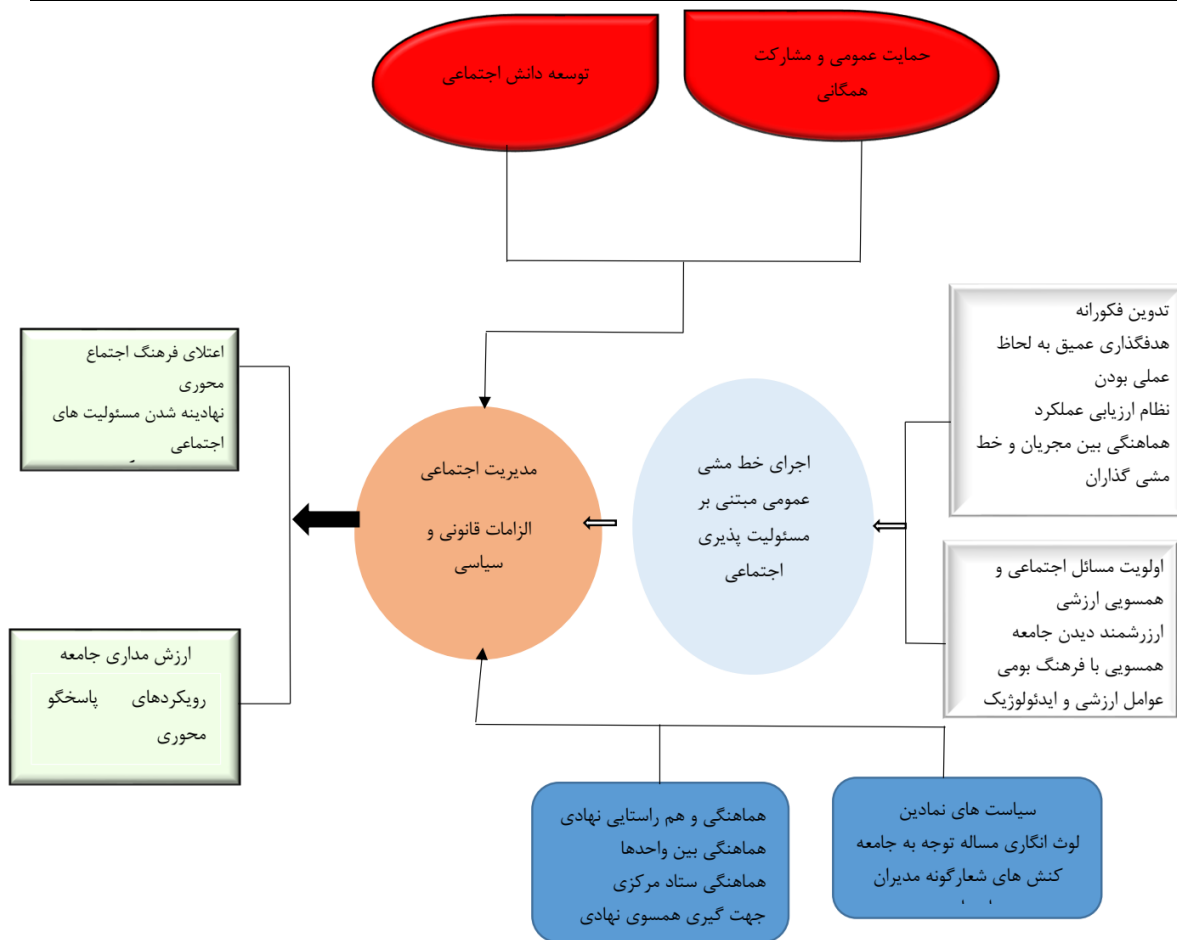
اضافه شد. به این ترتیب پرسشنامه دلفی مرحله دوم با ۸۷ شاخص (که البته در هیچ مؤلفه‌ای کمتر از ۲ شاخص نبود) در همان نمونه آماری و به همان تعداد اجرا شد و مجدداً فرآیند محاسباتی مذکور برای تمامی شاخص‌های پرسشنامه دلفی مرحله دوم انجام پذیرفت که فقط ۱۰ شاخص حذف شدند و ۷۷ شاخص باقی ماند. به این دلیل که تعداد آن بسیار اندک بود از اجرای مرحله سوم صرفه نظر شد.

الگوی نهایی پژوهش

در این بخش الگوی نهایی پژوهش پس از تجزیه و تحلیل روش دلفی به همراه ابعاد و شاخص‌ها ارائه داده شده است:

فرآیند مذکور برای تمامی ۹۶ شاخص (سنجه) پرسشنامه مرحله اول به انجام رسید و امتیاز مربوط به هر شاخص مشخص شد. پس از محاسبه امتیاز هر شاخص باید میزان مطلوبیت آن مشخص شود. تعیین میزان مطلوبیت به محقق امکان انتخاب شاخص‌هایی با قدرت اندازه‌گیری بالاتری می‌دهد.

برای افزایش توان اندازه‌گیری پرسشنامه فقط شاخص‌هایی که مطلوبیت آنها بین ۹-۶ طیف (یعنی در محدوده مطلوب) قرار گرفت انتخاب شدند و به پرسشنامه دلفی مرحله دوم راه یافتند. به این ترتیب، از ۹۶ شاخص مورد بررسی، تعداد ۸۲ شاخص در محدوده مطلوب طیف قرار گرفتند و تعداد ۵ شاخص دیگر حسب نظر خبرگان



شکل ۲. طراحی الگوی نهایی پژوهش

نتیجه گیری

تحقیقات در خصوص ارائه الگوی اجرای خط مشی عمومی مبتنی بر ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی نشان داده است که این الگو می‌تواند تأثیر بسزایی در بهبود عملکرد و تعاملات اجتماعی داشته باشد. با اجرای این الگو، ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی دانشجویان و کارکنان دانشگاه تقویت و باعث تحسین و ارتقای محیط کار و تحصیلی می‌شود. علاوه بر این، اجرای الگوی مسئولیت پذیری اجتماعی می‌تواند به توسعه مسئولیت پذیری اجتماعی در جامعه و افزایش تعهد اجتماعی افراد و سازمان‌ها کمک نماید. این الگو باعث ارتقای روابط اجتماعی و اخلاقی فردی و سازمانی شده و به توسعه مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه‌ها و جوامع کمک می‌نماید. به طور کلی، ارائه الگوی اجرای خط مشی

عمومی مبتنی بر ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌تواند بهبود محیط کار و تحصیلی دانشگاه‌ها را تسهیل نموده و به تقویت روابط اجتماعی و اخلاقی فردی و سازمانی کمک می‌نماید. الگوی اجرای خط مشی گذاری عمومی مبتنی بر ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی می‌تواند بهبود قابلیت ارتقاء سلامت عمومی و ارتقاء کیفیت خدمات درمانی را به هدف داشته باشد. این الگو از ابعاد مختلفی از مسئولیت پذیری اجتماعی بهره می‌برد که شامل ارتقاء اخلاق حرفه‌ای و اعتماد عمومی، ارتقاء ارتباطات مؤثر با جامعه، ارتقاء شفافیت و حسابرسی عمومی و ارتقاء شناسایی و حل مسائل اجتماعی است. یکی از نتایج بدست آمده از اجرای این الگو می‌تواند بهبود ارتباطات و تعاملات دانشگاه با جامعه محلی و ملی باشد. این امر می‌تواند منجر به افزایش

اجتماعی تدوین شده راحت‌تر صورت خواهد گرفت و در حقیقت مجریان خط‌مشی‌های تدوین شده در قالب یک جهت مشخص و مسیر تعیین شده حرکت خواهند نمود. همچنین اولویت بخشی به مسائل اجتماعی باید در منشور اخلاقی هر سازمانی نهادینه شده باشد. اما سازمان‌هایی مانند دانشگاه علوم پزشکی که خدمت‌رسانی در حوزه بهداشت و سلامت مأموریت و فلسفه وجودی‌شان را تشکیل می‌دهد نگاه گسترده‌تری به مسائل اجتماعی دارند که قاعدتاً با همسان‌سازی ارزشی در بطن این سازمان معنا و مفهوم بهتری پیدا خواهد نمود. راهبردهای شناسایی شده در حوزه اجرای خط‌مشی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی، شامل: مدیریت اجتماعی و الزامات قانونی و همچنین شناخت پیشینه فرهنگی بود. به منظور اجرای شایسته خط‌مشی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی باید مدیریت این حوزه به افرادی محول گردد که سابقه و تخصص لازم را در حوزه تبیین و درک مفاهیم فرهنگی داشته باشند و با توجه به ادراکی که از مفهوم مسائل اجتماعی و عین شدن آن با اهداف سازمانی دارند، اجرای خط‌مشی را در قالب مسئولیت‌های اجتماعی اجرایی نمایند. همچنین الزامات قانونی تدوین شده در دانشگاه علوم پزشکی به منظور همراستایی بیشتر با مفاهیم اجتماعی باید مورد بازنگری قرار بگیرد و نیاز به تعریف مجدد دارد. شناخت پیشینه فرهنگی اعضای سازمان و کارکنان در خصوص درکی که نسبت به مسائل اجتماعی دارند نیز می‌تواند مفید باشد و در ایجاد همراستایی لازم در حوزه اجرای خط‌مشی به عنوان یک عامل تسهیل‌گر عمل نماید.

توسعه دانش اجتماعی و حمایت عمومی و مشارکت همگانی به عنوان عوامل مداخله‌گر در حوزه اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شناسایی گردید. تا زمانی که دانش و آگاهی عمومی نسبت به مسائل اجتماعی در داخل سازمان و در سطح جامعه وجود نداشته باشد، نه عاملان اجرای خط‌مشی درک درستی از مفاهیم

اعتماد عمومی به دانشگاه و خدمات درمانی آن شود و بهبود روابط بین دانشگاه و محیط اطراف را ایجاد کند. همچنین، اجرای این الگو می‌تواند منجر به ارتقاء اخلاق حرفه‌ای و مسئولیت‌پذیری دانشجویان و کادر اجرایی دانشگاه شود. این امر می‌تواند به بهبود کیفیت خدمات درمانی و بهبود رفتار حرفه‌ای در برابر بیماران و جامعه کمک کند. به طور کلی، اجرای این الگو می‌تواند بهبود قابل ملاحظه‌ای در عملکرد و روند توسعه دانشگاه‌های علوم پزشکی داشته باشد.

بر اساس مصاحبه‌های انجام‌شده و مطالعه متون تخصصی مرتبط با ادبیات اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی و نتایج حاصل از کدگذاری انتخابی، عوامل مرتبط به اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی عبارتند از:

۱. عوامل علی (تدوین فکورانه و اولویت مسائل اجتماعی و همسویی ارزشی)
۲. مقوله محوری؛ (اجرای خط‌مشی عمومی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی)
۳. راهبرد (مدیریت اجتماعی و الزامات قانونی و شناخت پیشینه فرهنگی)
۴. عوامل مداخله‌گر (توسعه دانش اجتماعی و حمایت عمومی و مشارکت همگانی)
۵. عوامل بستر ساز (سیاست‌های نمادین و هماهنگی و هم‌راستایی نهادی)
۶. پیامد (اعتلای فرهنگ اجتماع محوری و ارزش‌مداری جامعه)

بعد عوامل علی مؤثر بر اجرای خط‌مشی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی در دانشگاه علوم پزشکی شامل تدوین فکورانه و اولویت مسائل اجتماعی و همسویی ارزشی می‌باشد. عموماً اجرای خط‌مشی وابستگی زیادی به تدوین خط‌مشی دارد و چنانچه خط‌مشی‌های تدوین شده در بطن خود توجه به مسائل اجتماعی را مد نظر قرار دهند، قاعدتاً اجرای این خط‌مشی‌ها نیز براساس اولویت‌های

organizational participation and presenting its evaluation model in Iranian government organizations, *Quarterly Journal of Public Policy in Management*, 10(36), PP: 1-15.

Ahmadi, K; Alwani, M. (2014). The position of modern public service theory in explaining the concept of social accountability of government organizations, *Public Policy*. 1(2), PP:1-15.

Albareda, L., Lozano, J. M., & Ysa, T. (2007). Public policies on corporate social responsibility: The role of governments in Europe. *Journal of Business Ethics*, 74(4), PP:391-407.

Anadol, Yaprak. Youssef, Mohamed A. Thiruvattal, Eappen. (2015). Consumer reaction towards Corporate Social Responsibility in United Arab Emirates. *Social Responsibility Journal*. 11(1): PP:12-35

Bagherenjrad, P; Habibullah, T; Bahrami, H. (2015). Identification of effective factors on the successful implementation of the policy of supporting knowledge-based companies and institutions and commercializing innovation and inventions. *Management and Development Process*. 29(4), PP: 79 -114.

Barshad, A; Samadi Largani, M; Taghipurian, Y. (2021) Corporate social responsibility policies and information asymmetry, *Public policy quarterly in management*, 12(44), PP:35-45.

Bhave, A. (2009). Experiences of the Role of Government in promoting Corporate Social Responsibility initiatives in the private sector. Recommendations to the Indian state of Gujarat.

Ghazizadeh, M; Sardari, A; Knowledge, H; Raisi, H. (2012). Identifying the relationship between corporate social responsibility and customer loyalty (case study: Bank Mellat). *Modern marketing research scientific-research quarterly*. 3(10): PP:75-94.

Hajiha, Z; Sarafraz, F. (2013). Investigating the relationship between corporate social responsibility and the cost of equity in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Experimental accounting research*. 4(14): PP:105-123.

Hajipour, E; Foruzand, L; Danaei Fard, H; Fani, A. (2014) Designing a pathology model for public policy implementation in Iran. 15(58), PP:1-23.

Khan, A. R., & Rahman, M. M. (2017). The role of evaluation at the stages of policy

اجتماعی دارند و نه دریافت کنندگان خدمات قادر به تشخیص اجتماعی بودن خدمت دریافتی خواهند داشت. لذا به منظور توسعه دانش اجتماعی باید تدابیر لازم هم در سطح اجتماع و هم به صورت تخصصی در داخل دانشگاه علوم پزشکی انجام شود. همواره یکی از عواملی که منجر به موفقیت سازمان‌های اجتماعی می‌گردد، میزان مشارکت همگانی مردم یک جامعه می‌باشد که تا چه اندازه در راستای اجرایی شدن یک طرح همکاری دارند. در خصوص موضوع تحقیق حاضر نیز باید مشارکت مردمی وجود داشته باشد.

سیاست‌های نمادین و هماهنگی و هم راستایی نهادی به عنوان عوامل بسترساز برای اجرایی شدن خط مشی‌های عمومی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی شناسایی شده‌اند. همواره نقش دولت در حمایت از طرح‌های اجتماعی بسیار دارای اهمیت است و چنانچه حمایت‌های دولتی در قالب قوانین یا ارائه بودجه‌های تخصصی برای انجام طرح‌های ویژه برای سازمان‌ها وجود داشته باشد بهتر و توانمندتر از اتکال به منابع خویش خواهند توانست به اهداف مد نظر دست پیدا کنند. همچنین هماهنگی و هم راستایی نهادی به معنای داشتن یک هدف واحد و یکپارچه که در تمامی سطوح یک سازمان در حال اجرا می‌باشد، معنا و مفهوم پیدا می‌کند.

اعتلای فرهنگ اجتماع محوری و ارزش مداری جامعه از منظر خبرگان دانشگاه علوم پزشکی به عنوان پیامدهای حاصل از اجرای خط مشی مبتنی بر مسئولیت پذیری اجتماعی شناسایی شدند. به طور کلی بازتاب خدمات اجتماعی سازمان در جامعه متجلی خواهد شد و با ارتقای خدمات فرهنگی اجتماعی سازمان‌ها، جوامع تحت یک ساختار نظام یافته متوجه اولویت‌های خدمات دریافتی می‌گردند و خدمات اجتماعی به عنوان یک ارزش در جامعه شکل می‌گیرد.

مراجع و منابع

Afkhami, K; Salavati, A; Ahmadi, K; Irandoost, M. (2018). Explaining the concept of

Steurer, R. (2010). The role of governments in corporate social responsibility: Characterising public policies on CSR in Europe. *Policy sciences*, 43(1), PP:49-72.

Su, L., Swanson, R. S., Hsu, M., & Chen, X. (2017). How does perceived corporate social responsibility contribute to green consumer behavior of Chinese tourists: A hotel context. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(12), PP:3157-3176.

formulation, implementation, and impact assessment. *Agathos*, 8(1), PP:173.

Mamyound, B; Amini ex Zain al-Abidin, S;Khalaj, M. (2018). Review and presentation of the environmental policy implementation model using data-based theory. *Council and Strategy*, 26(98),PP: 71-95.

May, P.J. & Burby, R.J. (2016). Coercive versus cooperative policies: Comparing-intergovernmental mandate performance. *Journal of Policy Analysis and Management*, 15 (2), PP:171-201.

Mojodi, A; Darzian Azizi, A;. Ghasemi, P. (2013). Investigating the effect of the organization's social responsibility on customer loyalty (Pasargad Ahvaz Bank). *Journal of Marketing Management*. 22: PP:99-117.

Nasiripour, A; Tabibi, S; Habibi, M. (2011). The relationship between the provision of welfare facilities and the responsibility of employees in the health and treatment centers of Noor city. *Health and Health Magazine*. 3(3): PP:2-37.

Nowrozi, M; Danai Fard, H; Fani, A; Hassanzadeh, A. (2013). Theoretical processing of social responsibility based on foundational data theory, *management improvement*. 8(4), PP:5-34.

Purmordini, G; Ebrahimi, A; Alavi, S. (2014) Investigating the effect of perceived social responsibility on reputation, customer identification and brand purchase intention (case study: Golestan Company). *Management researcher*. 11(7): PP:29-61.

Rajabi Farjad, H; Ghasemi Hamdani, I.(2012). The effect of social responsibility and perceived brand quality on brand preference in the branches of Saderat Bank in Shahr Amol, *State Management Mission Quarterly*, 4(11-12), PP:17-25.

Sharfi, S; Manzari Tavakoli, A; Selajgeh, S. (2018). Investigating the relationship between related factors with the level of implementation of virtual social network policies in Iran with regard to the mediating role of social responsibility. *Social Sciences*, 13(1)),PP: 179-204.

Srinaruewan,

Preeda.Wayne,Binney.Higgins,Colin.

(2015).Consumer reactions to corporate social responsibility (CSR) in Thailand", *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*. 27(4): PP:628 – 652.



Presenting the Model of Public Policy Implementation Based on the Dimensions of Social Responsibility in Universities of Medical Sciences

Sakineh Ashrafi¹ - Alireza Maetoofi^{2*} - Ali Farhadi³ - Mojtaba Farhadi⁴

Background: The concept of social responsibility has permeated all layers of public and private sector organizations and serves as a basis for the optimal implementation of social duties.

Objective: The aim of this study is to present a model for implementing a public policy based on the dimensions of social responsibility in medical universities.

Methodology: The present research is an exploratory study in terms of method, foundational in terms of objective, descriptive correlational in terms of data collection, and qualitative in terms of data processing. The statistical population of the research consisted of experts in medical universities, with 20 individuals selected using purposive sampling and a snowball approach to achieve theoretical saturation. The data collection tool was a semi-structured interview based on a foundational data approach. The reliability and validity of the questionnaire were assessed using the Delphi technique and Cronbach's alpha, which was estimated to be above 0.70. MAXQDA11 software was used for data analysis.

Findings: The study was exploratory in terms of method, foundational in terms of objective, descriptive correlational in terms of data collection, and qualitative in terms of data processing. The statistical population of the research included experts in medical universities, with 20 individuals selected using purposive sampling and a snowball approach to achieve theoretical saturation. The data collection tool was a semi-structured interview based on a foundational data approach. The reliability and validity of the questionnaire were assessed using the Delphi technique and Cronbach's alpha, which was estimated to be above 0.70. MAXQDA11 software was used for data analysis.

Conclusion: Based on the results of the research, it can be said that according to the concepts presented in the paradigm model of this study, the process of implementing public policy in medical universities can be enhanced based on the concept of social responsibility.

Keywords: responsibility, policy implementation, social responsibility.

¹ PhD Student of Public Management, General Decision Making and Policy Making, Islamic Azad University, Gorgan Branch, Gorgan, Iran - S.ashrafish23@gmail.com

² Associate Professor, Department of Management, Islamic Azad University, Gorgan Branch, Gorgan, Iran. (Corresponding Author) - alirezamaetoofi@gmail.com

³ Assistant Professor, Department of Management, Islamic Azad University, Gorgan Branch, Gorgan, Iran - afarhadi19@yahoo.com

⁴ Associate Professor, Department of Management, Islamic Azad University, Ghaemshahr Branch, Ghaemshahr, Iran.- mo_tabari@yahoo.com